

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (KMÜ EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür: Araştırma Makalesi
Kabul Tarihi: 08 Nisan 2021

Gönderim Tarihi: 15 Mart 2021
Yayımlanma Tarihi: 13 Mayıs 2021

Atıf Künyesi: İnalöz, A. B. (2021). “Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Okuma-Anlama Metinlerinde Yer Verilen Değerler”. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Özel Sayısı), 24-34.

DOI: <https://doi.org/10.47948/efad.897297>

ALTIN KÖPRÜ TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ OKUMA-ANLAMA METİNLERİNDE YER VERİLEN DEĞERLER

Ahmet Buğra İNALÖZ*

Öz

Yabancı dil öğrenirken kültür aktarımı kaçınılmazdır ve bununla birlikte o kültürün önemli gördüğü değerlerin aktarımı da oldukça önemli bir yer tutar. Dünyada yabancı dil öğrenimi arttıkça, Türkçe öğrenmeye olan ilgi de artmaktadır. Türkiye ve Türkiye dışında faaliyet gösteren Türkçe öğretim merkezleri aracılığıyla yabancılara Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Bu tür merkezlerde kullanılmak üzere çeşitli materyaller hazırlanmıştır. “Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti” de yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenler için, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi tarafından 2017 yılında hazırlanan dil öğretim setidir. Bu set 5 ders kitabı, 5 alıştırma kitabı, çevrim içi öğretim portalı ve Kırgızca-Türkçe sözlükten oluşmaktadır. Bu çalışmada Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında yer alan okuma-anlama metinlerinin belirlenen değerler listesi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İnceleme kapsamında 5 ders kitabında 525 sayfalık 220 okuma-anlama metni incelenmiştir. Kitaplar arasında en fazla değere yer verilen kitap B1, en az değere yer verilen kitap ise A1 kitabıdır. Kitaplarda en çok yer verilen ilk beş değer “Saygı, Sevgi, Azim, Öz Denetim ve Dayanışma” değerleri; en az verilen değerler ise “Sadakat, Vicdanlı Olma, Sabır, İyilikseverlik ve Adalet” değerleridir. Bu sonuçlar, yabancılara dil öğretimi kitaplarının hazırlanması sırasında bu değerlere daha fazla dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Değerler, Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitapları

Values Included in Reading Comprehension Texts in the Altın Köprü Turkish Teaching Course Books

Abstract

When learning a foreign language, culture transfer is inevitable and with this also comes the transfer of values which that culture deems important. As foreign language learning around the world has increased, so has interest in learning Turkish. Teaching Turkish to foreigners is done through Turkish education centers operating in and outside Turkey. Various materials are prepared for use in such centers, one example of which is the "Altın Köprü Turkish Education Set" prepared by Kyrgyz-Turkish Manas University in 2017. This set consists of 5 textbooks, 5 exercise

* Okt., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Dil Hazırlık Bölümü, Bişkek/Kırgızistan. E-Posta: ahmetbugra.inaloz@manas.edu.kg, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-7928-1770>

books, an online teaching portal, and a Kyrgyz-Turkish dictionary. This study aims to evaluate reading comprehension texts which appear in the Altın Köprü Turkish Education course books according to a predetermined list of values. Qualitative research methods were used in this study by means of document analysis (to collect data) and content analysis (to analyze data). Within the scope of the review, 220 reading comprehension texts on 525 pages in 5 course books were examined. The course book with the most values incorporated into the reading texts was the B1 level, while the A1 level had the least incorporated values. The five most frequently mentioned values within the series are love, respect, perseverance, self-control, and solidarity. The five least mentioned values are loyalty, conscientiousness, patience, benevolence, and justice. The results demonstrate that greater attention should be paid to including these values during the preparation of Turkish as a Foreign Language coursebooks.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Values, Altın Köprü Turkish Teaching Textbooks

Giriş

Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi son dönemlerin popüler bir alanı olarak görülse de tarihi açıdan ele alındığında çok eski zamanlardan bu yana Türkçe öğretimi yapıldığı bilinmektedir. Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan *Dîvânu Lugâti’t – Türk* adlı eser, bu alandaki eserlerin ilki olarak kabul edilmektedir. Eski zamanlardan beri öğretilen Türk dili, günümüzde dünyada en çok konuşulan ve en çok öğrenilen diller arasında yer almaktadır. İnsanlar çeşitli sebeplerle Türkçe öğrenmektedir. Türkiye’nin dünya ekonomisinde hatırı sayılır bir güce sahip olması, iş imkânlarının olması, eğitim, turizm vb. gerekçelerle insanların Türkçe öğrenme talebi artmaktadır.

Yabancı dil öğretimi, sadece gramer öğretiminden ibaret değildir. Dil öğretiminde öğrenilen dile ait kültür de en az dilin kuralları kadar önemlidir ve bir dilin yabancı dil olarak öğretilmesinde o dile ait kültürel unsurlara da yer verilmelidir. Güvenç (2019), kültürü, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün olarak tanımlamaktadır. Bu anlamda kültür; paylaşılan değerler, simgeler, ideolojiler, inançlar ve yaşantıların bütünüdür (Şişman, 1994:4).

Dil öğrenen kişinin yabancı dilde öğrendiği her yeni sözcük, anladığı her yeni cümle, çözebildiği her yeni metin, onun zihninde o dili konuşan kişilerle ve o kişilerin yaşadığı dünyayla ilgili yeni düşünceler, yeni imgeler oluşmasını sağlamaktadır (Tapan, 1990: 55). Dolayısıyla, dil öğrenen kişi aynı zamanda öğrendiği dile ait kültürel, sosyal ve insani değerlerin de farkına varmaktadır.

Genel olarak önem atfedilen kültürel unsurlar olarak tanımlanan değerler, kültürden bağımsız düşünülemez. Değerler, bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak amacıyla üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlaki ilke veya inançlardır (Kızılcılık ve Erjem, 1996: 128). Bu anlamda değerler, insan yaşamını etkileyen ve yaşamda önem verilen düşüncelerdir (Doğanay, 2006: 258). Yaygın tanımlardan birine göre değerler, arzu edilen, kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden, önem dereceleri farklı, durum ötesi hedeflerdir (Kluckhohn, 1951; Rokeach, 1973; Schwartz, 1992 Akt: Mehmedoğlu, 2007: 799). Değerler, toplumu oluşturan kişilere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini, nelerden uzak durulması gerektiğini, kısaca nasıl yaşanılması gerektiğini göstermektedir. Bu sebeple değerler, yabancı dil öğretiminin ayrılmaz bir parçasıdır ve yabancı dil öğretimi kitaplarında değerlerin aktarılmasına yönelik içeriklere yer verilmektedir.

Daha önce Türkiye’de çeşitli dil öğretim kitaplarını değerler açısından inceleyen çalışmalar yapılmıştır. Erçelik (2019) araştırmasında, Yunus Emre Enstitüsünce kullanılan “Türkçe öğreniyorum” setini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Yazar değerleri tespit etmek amacıyla MEB’in Türkçe öğretim programında (2018) yer alan değer listesini kullanmıştır. Araştırmada değer aktarımının kitap seviyelerine göre arttığı belirlenmiştir. Öz denetim ve sorumluluk set içerisinde en fazla aktarılan değerlerdir.

Akyol (2010) “2012-2013 Öğretim Yılı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi ve Duygular Temalarını Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında 6. Sınıf

Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitaplarında yer alan sevgi temasının hedefler, kazanımlar ve etkinlikler bakımından değerler eğitimine uygunluğu incelemiştir. Araştırmada, sevgi temasındaki hedef ve kazanımların, dil ve zihin becerilerini karşıladığı fakat sevgi değerini karşılamadığı tespit edilmiştir.

Kaliyeva (2015), “*Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi*” adlı yüksek lisans çalışmasında yabancılar için hazırlanan dil öğretim kitaplarında evrensel ve yerel değerlerin ne ölçüde yansıtıldığını tespit etmeye çalışmıştır. Değerlerin tespit edilmesi amacıyla Schwartz’ın değerler sınıflaması kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Yabancılar Türkçe Öğretimi için hazırlanmış “Hitit” seti ile Yabancı dil olarak İngilizce öğretimi seti “SpeakOut”da toplam 3188 alt değer tespit edilmiştir. Türkçe kitaplarında 1570 alt değer bulunurken İngilizce kitaplarında 1618 alt değer bulunduğuna tespit edilmiştir.

Karakuş (2018), “*Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerde Değer Aktarımı Referanslarının Yeri*” adlı yüksek lisans çalışmasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanan ders kitaplarını (İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları, Ankara Üniversitesi TÖMER’in Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları ve Gazi Üniversitesi TÖMER’in Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitapları), değer aktarımı referansları açısından incelemiştir. “Kültürel İçerik Çözümlemesi Ölçeği” kullanılarak yapılan inceleme sonucunda toplam 7318 değer aktarımı referansı tespit edilmiştir. Bunların % 18,2’si Toplumsal Konum ve Toplumsal Grup, % 21,3’ü Toplumsal Etkileşim, % 6,4’ü inançlar ve Davranışlar, % 7,4’ü Toplumsal Kurumlar, % 32,9’u Toplumsallaşma ve Yaşam Döngüsü, % 1,3’ü Millî Tarih, % 6,9’u Millî Coğrafya % 5,5’i Klişeler ve Millî Kimlik boyutlarına ilişkindir.

Çelik (2019), “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Örtük Öğrenme Yöntemi İle Değerler Eğitimi*” adlı bildirisinde örtük öğrenmenin dil öğretiminde önemli olduğunu savunmuştur. Yazar, bu tespit doğrultusunda, dil becerisi kazandırılırken kültür aktarımı ve değerler öğretimi yapılması gerektiğini savunmuş, dil öğrenim ortamları ve yaşam ortamları için örtük öğretim yöntemi ile değer aktarımı konularına uygunluk verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çelik ve Karaali (2019), “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kurmaca Metinlerin Kültür Aktarımı Fonksiyonu: Hikâye Örneği*” adlı bildirisinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yapay (kurgu) metinlerden hikâye türü ile aktarılacak kültür unsurları hakkında bilgi vermiş ve bu aktarımın nasıl yapılacağı hususunda bir teknik sunmaya çalışmıştır. Araştırmalarında “kültür aktarımı ve kültür aktarımı ile dil öğretiminin” önemli olduğunu belirtmiş, seviyelere ve değerler eğitimine uygun olarak hikâye kitaplarının hazırlanması gerektiğini savunmuşlardır.

Yukarıda verilen bilgiler ve araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler ya da değer aktarımı konusunun dil becerisi kazandırmada önemli bir yerinin olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hem kuramsal hem de araştırmaya dayalı bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda çeşitli dil öğretim kitaplarında değerler konusu incelenmiştir. Ancak Altın Köprü Türkçe Öğretimi setini inceleyen bir araştırmaya ulaşılammıştır. Altın Köprü Türkçe Öğretimi seti Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi tarafından 2017 yılında hazırlanan dil öğretim setidir. Bu set, 5 ders kitabı, 5 alıştırmaya kitabı, gramer anlatımlarının yer aldığı Youtube kanalı ve Kırgızca-Türkçe sözlükten oluşmaktadır. Bu setteki ders kitapları ve alıştırmaya kitapları Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programının belirlediği düzeylere (A1, A2, B1, B2, C1) uygun olarak hazırlanmıştır. Altın Köprü Türkçe Öğretimi seti, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunun yanı sıra Kırgızistan’da Türkçe öğretimi yapan çeşitli kurumlarda ve üniversitelerde, bazı Orta Asya ülkelerinde ve Türkiye’de bulunan bazı kurum ve kuruluşlarda kaynak kitap olarak kullanılmaktadır.

Bu araştırmada, Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında yer alan okuma-anlama metinlerinin belirlenen değerler listesi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında yer alan okuma-anlama metinlerinde hangi değerler aktarılmaktadır?
2. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında yer alan okuma-anlama metinlerinde MEB’in Türkçe öğretim programında (2018) yer alan değerler hangi sıklıkta kullanılmıştır.

Yöntem

Altın Köprü Türkçe Öğretimi setinin A1 (Komisyon, 2020a), A2 (Komisyon, 2020b), B1 (Komisyon, 2020c), B2 (Komisyon, 2020d), C1 (Komisyon, 2020e) düzeylerindeki kitaplarında yer alan okuma-anlama metinlerinde yer verilen değerleri tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 191).

Araştırmada verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi kapsamında kitaplarda bulunan okuma-anlama metinleri tek tek incelenmiş ve metinlerde yer verilen değerler belirlenmeye çalışılmıştır. Değerlerin tespit edilmesi için MEB'in Türkçe Öğretim Programında (2018) yer alan değerler listesi esas alınmıştır. Bu değer listesi eğitim açısından kapsayıcı bir liste olduğu için kullanılmıştır. Daha sonra tespit edilen değerlerin frekansları hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde ilk önce incelenen kitaplar ile ilgili genel bir betimleme yapılmış, daha sonra da her bir kitapta yer verilen değerler tek tek çıkarılmıştır. Tablo 1'de kitaplar ile ilgili genel duruma yer verilmiştir.

Tablo 1. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitapları İle İlgili Genel Görünüm

Kitap	Sayfa Sayısı	Ünite Sayısı	Okuma-Anlama Metni Sayısı
A1	107	6	32
A2	104	6	48
B1	104	6	47
B2	104	6	44
C1	106	6	49
TOPLAM	525	24	220

Tablo 1'de de görüldüğü gibi Altın Köprü Türkçe Öğretimi Setinin 5 kitabında altışar ünite bulunmaktadır. Bu inceleme kapsamında ders kitaplarındaki toplam 525 sayfadaki 220 okuma-anlama metni incelenmiştir. Tablo 2'de Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti A1 Kitabındaki metinlerde yer verilen değerler ile ilgili frekanslara yer verilmiştir.

Tablo 2. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti A1 Kitabındaki Metinlerde Yer Verilen Değerler

Değerler	Üniteler						Frekans
	1. Merhaba	2. Yakın Çevremiz	3. İşte Hayat	4. Dünden Bugüne	5. Dikkat	6. Her Şey Güzel Olacak	
Adalet							0
Dostluk	1						1
Dürüstlük				1			1
Öz Denetim					2		2
Sabır							0
Saygı			1		1		2
Sevgi	1		1	2	1	1	7
Sorumluluk					1		1
Vatanseverlik							0
Yardıms severlik	1	1		1			3
Ahlak			1			1	2
Alçak Gönüllülük				1			1
Azim				2			2
Cömertlik							0
Dayanışma			1	1	1		3
Güven							0
İyilikseverlik							0
Kardeşlik						1	1
Merhamet							0

Paylaşma	1	1
Sadakat		0
Sıla-i rahim	2	2
Vefa		0
Vicdanlı Olma		0

Tablo 2’de de görüldüğü gibi A1 kitabındaki üniteler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına uygun olarak belirlenen ünitelerden oluşmuştur. Bu üniteler o dili öğrenen bir kişinin en basit düzeyde günlük konuşma biçimlerini kullanabilmesine, somut ve gündelik gereksinimlerini karşılayabilmesine, kendini veya bir başkasını tanıtabilmesine dönük metinlerden oluşmaktadır. Bu metinlerde en sık vurgulanan ilk üç değer; “Sevgi (f=7), Dayanışma (f=3) ve Yardımseverlik (f=3)” olarak belirlenmiştir.

A1 kitabında en çok yer verilen değer olan “Sevgi” değeri farklı şekillerde yer almıştır. Örneğin; aşağıdaki metin bir tiyatro oyuncusunun dilinden yazılmıştır ve hayranlarının kendisine olan sevgisini mesajlarla hissettirdiklerini anlatmaktadır.

...Henüz çok meşhur değilim ama bazen izleyicilerim mesajlar gönderiyor. Bu mesajlar bana güç veriyor (s.44).

Bu kitapta diğer değerlere göre daha sık vurgulanan değerler olan “Dayanışma ve Yardımseverlik” değerleri birbiri ile yakından ilişkili değerlerdir. Yardımsever kişiler dayanışmaya daha önem verilmektedir. Kitapta geçen, “...Kahvaltıdan sonra tarlaya gidiyoruz. Tarladaki sebzeleri topluyoruz. Babam bunları pazarda satıyor (s.56).” cümlesi dayanışmaya, “Köyümüzün havası ve suyu çok temiz. İnsanlar çok sıcakkanlı ve yardımsever (s.28).” cümlesi ise yardımseverliğe örnek oluşturabilir.

Tablo 3’te Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti A2 kitabındaki metinlerde yer verilen değerler ile ilgili frekanslara yer verilmiştir.

Tablo 3. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti A2 Kitabındaki Metinlerde Yer Verilen Değerler

Değerler	Üniteler						Frekans
	1. Evvel Zaman İçinde	2. Böyle de Olur	3. Gezelim Görelim	4. 7’den 70’e	5. Kişisel Gelişim	6. Giyim Kuşam	
Adalet	1						1
Dostluk				1	1		2
Dürüstlük			1				1
Öz Denetim		1	1	1	5		8
Sabır				1			1
Saygı		2	1				3
Sevgi	1	2		1			4
Sorumluluk							0
Vatanseverlik							0
Yardımseverlik							0
Ahlak		1					1
Alçak Gönüllülük							0
Azim		1	2	1	2		6
Cömertlik							0
Dayanışma	1	2		1	1		5
Güven	2	1		1			4
İyilikseverlik							0
Kardeşlik						1	1
Merhamet		1	1				2
Paylaşma					1		1
Sadakat						1	1
Sıla-i rahim							0
Vefa							0
Vicdanlı Olma		1					1

Tablo 3’te de görüldüğü gibi A1 kitabındaki üniteler “Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına uygun olarak belirlenen ünitelerden oluşmuştur. Bu üniteler temel gereksinimlerine bağlı olarak kendini,

öğrenim durumunu, içinde bulunduğu çevreyi ve nesnelere basit araçlarla tarif edebilme becerisine yönelik hazırlanmıştır. Bu metinlerde en sık vurgulanan ilk üç değer; “Öz Denetim (f=8), Azim (f=6) ve Dayanışma (f=5)”

A2 kitabında en çok yer verilen değer olan “Öz Denetim” değeri farklı şekillerde yer almıştır. Örneğin aşağıdaki bölüm kitapta yer alan “Albert Einstein’dan Hayat Dersleri” adlı metinde geçmektedir ve “öz denetim” değerini içinde barındırır:

“...Bir şeyler yapabilirsiniz ama her şeyi yapamazsınız (s.74).”

Bu kitapta diğer değerlere göre daha sık vurgulanan bir başka değer ise “azim” değeridir. Örneğin “Kartalın Yeniden Doğuşu” adlı metinde geçen:

“Kartalın yeniden doğuşu tıpkı insanoğlunun sil baştan deyip hayata yeniden başlaması gibidir (s.32).” cümlesi “azim” değerini ortaya koymaktadır.

A2 kitabında en çok yer verilen üçüncü değer ise “dayanışma” değeridir. Örneğin “Zirve Yolunda” isimli metinde geçen; “Tırmanış sırasında ekibin her üyesinin çok iyi çalışması gerekiyor (s.78).” cümlesi içinde “dayanışma” değerini barındırmaktadır.

Tablo 4’te Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti B1 kitabındaki metinlerde yer verilen değerler ile ilgili frekanslara yer verilmiştir.

Tablo 4. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti B1 Kitabındaki Metinlerde Yer Verilen Değerler

Değerler	Üniteler						Frekans
	1. Medya	2. Her İşin Başı Sağlık	3. Kutlu Olsun	4. Sayıların Dili	5. Hayaller	6. Eğitim	
Adalet							0
Dostluk	1				3		4
Dürüstlük		1					1
Öz Denetim		1			1	1	3
Sabır		1				1	2
Saygı	1	1	1	1	2	1	7
Sevgi	1		3		2	1	7
Sorumluluk	1					1	2
Vatanseverlik							0
Yardımselik	1		1				2
Ahlak	1						1
Alçak Gönüllülük							0
Azim					1	1	2
Cömertlik							0
Dayanışma			1	1		1	3
Güven					1		1
İyilikseverlik		1					1
Kardeşlik		1					1
Merhamet					1		1
Paylaşma				1			1
Sadakat					1		1
Sıla-i rahim			2		2		4
Vefa		1				1	2
Vicdanlı Olma							0

Tablo 4’te de görüldüğü gibi B1 kitabındaki üniteler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına uygun olarak belirlenen ünitelerden oluşmuştur. Bu üniteler; bilinen konular ve kişisel ilgi alanları hakkında kendisini, yalın ve bütünlüğü sağlayacak şekilde ifade edebilmesine olanak sağlar. Ayrıca bu kitap; deneyimlerini aktarabilmesine, olaylarla ilgili bilgi verebilmesine, hayallerini, ümitlerini ve hedeflerini tarif edebilmesine, plan ve görüşlerle ilgili kısa gerekçeler gösterebilmesine ya da açıklamalar yapabilmesine imkân sağlar.

Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti B1 kitabındaki metinlerde en sık vurgulanan ilk üç değer; “Saygı (f=7), Sevgi (f=7) ve Dostluk (f=5)” olarak belirlenmiştir.

B1 kitabında en çok yer verilen değer olan “Sevgi (f=7)” değeri farklı şekillerde yer almıştır. Örneğin; “Pişmanlıklar Olmadan Yaşamın Beş Yolu” adlı metinde geçen “*Sevginizi kelimelerle dile getirin(s.79).*” cümlesi “sevgi” değerini ortaya koymaktadır.

B1 kitabında en çok yer verilen bir diğer değer olan “Saygı (f=7)” değeri de metinlerde farklı şekillerde yer almaktadır. Örneğin; “Dört Mevsim, Dört Festival” metninde “*Bu dans aracılığıyla geçmişteki atalara saygılar sunulur(s.50).*” cümlesi saygı değerini ortaya koymaktadır.

B1 kitabında en çok yer verilen üçüncü diğer değer ise “Dostluk (f=5)” değeridir. Örneğin; “Temel’in Dileği” adlı metinde geçen “*Çok iyi arkadaşlardı. Daha şimdiden özledim onları. Keşke ikisini de geri getirsen (s.74).*” cümlesi dostluk değerini ortaya koymaktadır.

Tablo 5’te Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti B2 kitabındaki metinlerde yer verilen değerler ile ilgili frekanslara yer verilmiştir.

Tablo 5. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti B2 Kitabındaki Metinlerde Yer Verilen Değerler

Değerler	Üniteler						Frekans
	1. Toplum ve İnsan	2. Doğa ve İnsan	3. Sinema	4. Müzik ve Dans	5. Dile Dair	6. Edebiyat Dünyası	
Adalet						1	1
Dostluk			1	1			2
Dürüstlük	1						1
Öz Denetim						1	1
Sabır							0
Saygı	3			1			4
Sevgi	1	1	1	2	1	1	7
Sorumluluk	1			1			2
Vatanseverlik						1	1
Yardımseverlik	1						1
Ahlak	1					1	2
Alçak Gönüllülük							0
Azım				2		1	3
Cömertlik	1		2		1		4
Dayanışma	1				1		2
Güven							0
İyilikseverlik	1						1
Kardeşlik					1		1
Merhamet	1						1
Paylaşma	1				1		2
Sadakat							0
Sıla-i rahim							0
Vefa					1	2	3
Vicdanlı Olma		1					1

Tablo 5’te de görüldüğü gibi B2 kitabındaki üniteler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına uygun olarak belirlenen ünitelerden oluşmuştur. Bu üniteler; somut ve soyut konulara yönelik karmaşık metinlerin temel içeriğini anlayabilmek; kendi uzmanlık alanında yapılan tartışmaları da anlayabilmek, ana dilini konuşanlar ile her iki taraf için de fazla çaba gerektirmeden doğal ve akıcı bir şekilde anlaşabilmek, geniş kapsamlı bir konuya ilişkin görüşlerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade edebilmek, güncel bir soruyla ilgili görüş bildirebilmek, çeşitli olasılıkların olumlu ve olumsuz yönlerini gösterebilmek gibi yeterliliklere yönelik hazırlanmıştır.

Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti B2 kitabındaki metinlerde en sık vurgulanan ilk üç değer “Sevgi (f=7), saygı (f=4) ve cömertlik (f=4)” olarak belirlenmiştir.

B1 kitabında en çok yer verilen değer olan “Sevgi (f=7)” değeri farklı şekillerde yer almıştır. Örneğin; “Gülerken Ağlayan Adam: Sadri Alışık” metninde “*Tabiatı, hayvanları, çocukları, kısaca hayatı sever Sadri Alışık (s. 48).*” cümlesi sevgi değerini ortaya koymaktadır.

B1 kitabında en çok yer verilen ikinci değer olan “Saygı (f=4)” değeri de ünitelerde yer bulmuştur. Örneğin: “Yalnız Değiliz” metninde “*Toplum hayatının özeti şudur: Sizin özgürlüğünüz başkalarının hak ve özgürlükleriyle sınırlıdır (s. 8).*” cümlesi ile saygı değeri toplumsal kurallara saygı çerçevesinde ortaya konulmuştur.

B1 kitabında en çok yer verilen üçüncü değer “Cömertlik (f=4)” değeridir. Aşağıdaki diyalogda cömertlik değerine yer verilmiştir.

“... -Ne işin vardı ağaçta?

-Karnım çok açtı. Bir elma yemek istedim, ama taş atıp da düşürmeye elim varmadı.

-Ben de çıkıp kendim alayım dedim, ayağım kayınca düşüverdim.

-Ah oğul, bana söyleseydin ya! Ben sana verirdim. (s. 12).”

Tablo 6’da Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti C1 kitabındaki metinlerde yer verilen değerler ile ilgili frekanslara yer verilmiştir.

Tablo 6. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti C1 Kitabındaki Metinlerde Yer Verilen Değerler

Değerler	Üniteler						Frekans
	1. Mizah	2. Sanat	3. Zekâ	4. Uzak	5. Sosyal Bilimler	6.Fen Bilimleri ve Düşünce	
Adalet					1		1
Dostluk		1					1
Dürüstlük	1	1					2
Öz Denetim			2				2
Sabır							0
Saygı	1	2	1		2		6
Sevgi	1			1			2
Sorumluluk							0
Vatanseverlik	1		1		1		3
Yardımsızlık					1		1
Ahlak	3		1		1	1	6
Alçak Gönüllülük		1			1		2
Azim	1			2			3
Cömertlik							0
Dayanışma					2		2
Güven	1						1
İyilikseverlik					1		1
Kardeşlik		1	1		1		3
Merhamet					1		1
Paylaşma		1	1		2		4
Sadakat							0
Sıla-i rahim							0
Vefa			1				1
Vicdanlı Olma					1		1

Tablo 6’da da görüldüğü gibi C1 kitabındaki üniteler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına uygun olarak belirlenen ünitelerden oluşmuştur. Bu üniteler; dil kullanıcılarının uzun ve zorlu metinlerden oluşan geniş bir basamağı anlayabilmesine, örtük anlamları kavrayabilmesine imkân verir. Doğal ve akıcı bir biçimde kendini ifade edebilmesine olanak sağlar.

Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti C1 kitabındaki metinlerde en sık vurgulanan ilk üç değer; “Saygı (f=6), Ahlak (f=6) ve Paylaşma (f=4)” olarak belirlenmiştir.

C1 kitabında en çok yer verilen değer olan “Saygı (f=6)” değeri farklı şekillerde yer almıştır. Örneğin; “Suskunlar Meclisi” adlı metinde saygı değeri verilmiştir. “*Molla Cami oraya layık bir bilgindi ama ölen üyenin yerine başka birini almışlardı. Bu durumun Molla Cami’ye incitmeden, kırmadan ifade edilmesi gerekiyordu (s.74).*” cümlesinde bilgeliğe ve mütevazılığa olan saygı belirtilmiştir.

C1 kitabında en çok yer verilen ikinci değer olan “Ahlak (f=6)” değeri de metinlerde vurgulanmıştır. Örneğin; “Felsefenin Konuları” adlı metinde “*Ahlakın kaynağı nedir?*”, “*İnsanlığın ortak ahlâk yasaları var mıdır?*”, “*İyi ve kötü nedir? (s.94)*” sorularına cevap aranmış ve ahlak değeri belirtilmiştir.

C1 kitabında en çok yer verilen üçüncü değer olan “Paylaşma (f=4)” değeri de metinler aracılığı ile dil öğrenenlere aktarılmaya çalışılmıştır. Örneğin; “Sadaka Taşları (s.83)” adlı metinde paylaşmanın önemi vurgulanmış ve değer olarak aktarılmaya çalışılmıştır. “*Birlikte yaşamının doğal bir sonucu olan yardımlaşma, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur, Yaradan’ın rızasını kazanmak maksadıyla karşılıksız yapılan yardım anlamına gelen sadaka ise; İslamiyet’in teşvik ettiği bir yardımlaşma yöntemidir. Evine ekmek götüremeyen yaşlı amca, eşi vefat ettiğinden çocuğuna ayakkabı alamayan teyze, gideceği yere varamadan parası biten yolcu; kısacası cinsiyet, yaş, inanç ayrımı gözetmeksizin herkes biriken sadakadan istediği kadar alabilirdi (s.83).*”

Tablo 7’de Altın Köprü Türkçe Öğretimi Seti C1 kitabındaki metinlerde yer verilen değerler ile ilgili frekanslara yer verilmiştir.

Tablo 7. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Setinin A1, A2, B1, B2, C1 Kitaplarındaki Değerler

Değerler	Kitaplar					TOPLAM
	A1	A2	B1	B2	C1	
Sevgi	7	4	7	7	2	27
Saygı	2	3	7	4	6	22
Azim	2	6	2	3	3	16
Öz Denetim	2	8	3	1	2	16
Dayanışma	3	5	3	2	2	15
Ahlak	2	1	1	2	6	12
Dostluk	1	2	4	2	1	10
Paylaşma	1	1	1	2	4	9
Kardeşlik	1	1	1	1	3	7
Yardıms severlik	3		2	1	1	7
Dürüstlük	1	1	1	1	2	6
Güven		4	1		1	6
Sıla-i rahim	2		4			6
Vefa			2	3	1	6
Merhamet		2	1	1	1	5
Sorumluluk	1		2	2		5
Cömertlik				4		4
Vatanseverlik				1	3	4
Adalet		1		1	1	3
Alçak Gönüllülük	1				2	3
İyilikseverlik			1	1	1	3
Sabır		1	2			3
Vicdanlı Olma		1		1	1	3
Sadakat		1	1			2
TOPLAM	29	42	46	40	43	200

Tablo 7’de de görüldüğü gibi Altın Köprü Türkçe Öğretimi Setinin A1 kitabında 29, A2 kitabında 42, B1 kitabında 46, B2 kitabında 40, C1 kitabında ise 43 değer tespit edilmiştir. Buna göre en fazla değere yer verilen kitap B1 kitabıdır. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Setinin A1, A2, B1, B2, C1 Kitaplarında en çok yer verilen ilk beş değer “Sevgi (f=27), Saygı (f=22), Azim (f=16), Öz Denetim (1f=6) ve Dayanışma (f=15)” değerleridir. En az yer verilen altı değer ise “Sadakat (f=2), Vicdanlı Olma (f=3), Sabır (f=3), İyilikseverlik (f=3), Alçak Gönüllülük (f=3) ve Adalet (f=3)” değerleridir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında yer alan okuma-anlama metinlerinde yer verilen değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kitaplarda en çok yer verilen değerler “Sevgi, Saygı, Azim, Öz Denetim ve Dayanışma” değerleridir. MEB’in Türkçe Öğretim Programında (2018) yer alan bütün değerlere kitaplarda yer verilmiştir. Ancak “Sadakat, Vicdanlı Olma, Sabır, İyilikseverlik, Alçak Gönüllülük ve Adalet” değerlerine diğer değerlere oranla çok daha az yer verilmiştir. Aslında “okuma-anlama” metinlerinde yer verilen değerler incelendiğinde kitabın hazırlanma sürecinde değerlerin aktarılması hususunda sistemli bir yol izlenmediği söylenebilir. Çünkü Türk toplumunun kültürel kodlarında çok önemli yeri olan “Adalet, Sadakat, İyilikseverlik ve Vicdanlı Olma” gibi değerlere çok az yer verilmiştir.

Erçelik de (2019) çalışmasında Yunus Emre Enstitüsü “Türkçe Öğreniyorum” setinde en fazla yer verilen değerler arasında “Öz Denetim, Sorumluluk, Sevgi, Dostluk ve Cömertlik” değerlerinin olduğunu belirlemiştir. Bu anlamda iki sette yer verilen değerler arasında bazı farklılıklar vardır. Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında en çok yer verilen değerler arasında yer alan “Saygı, Azim ve Dayanışma” değerleri Yunus Emre Enstitüsü “Türkçe Öğreniyorum” setinde az yer verilen değerler arasında yer almıştır.

Kitaplar arasında en çok değer aktarımına B1 kitabında, en az değer aktarımına ise A1 kitabında yer verilmiştir. A1 kitabının daha çok temel beceriler içermesi bu duruma sebep olarak gösterilebilir. Çünkü A1 kitabında günlük konuşma biçimleri ile ilgili içerikler bulunmaktadır. B1 kitabında ise “Medya, Her İşin Başı Sağlık, Kutlu Olsun, Sayıların Dili, Hayaller ve Eğitim” gibi ünitelerde metinlere yer verilmesi değerlerin sayısını artırmıştır.

Bu çalışmada elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

Dil öğretimi bir beceri kazandırma işidir. Değerler, dil becerisi kazandırmada önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden beceri kazandırılırken hedef dile ait kültürel ve toplumsal değerlerin iyi analiz edilip dil öğrenen kişiye kazandırılması dil öğrenimini kolaylaştırır. Yabancılar için dil öğretimi kitapları hazırlanırken o toplumun kültürel değerleri ve bu değerlerin aktarılmasına yönelik içerik hazırlanabilir.

Bu araştırmada sadece Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında yer alan okuma-anlama metinleri incelenmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda dinleme-anlama, yazma ve konuşma becerilerine yönelik metinler de incelenebilir. Farklı Türkçe öğretimi kitaplarının karşılaştırılması yapılabilir. Metinler farklı değer grupları açısından ele alınabilir. Örneğin yerel ve evrensel değerlerin durumu karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

Kaynakça

- Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan sevgi temasının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çelik, H. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde örtük öğrenme yöntemi ile değerler eğitimi. F. Ağca ve A. Koç (Ed.), *X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Eskişehir, 448-453.
- Çelik, H. ve Karaali, H.C. (2018), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kurmaca Metinlerin Kültür Aktarımı Fonksiyonu: Hikâye Örneği. B. Kırmızı ve B. İşigüzel (Ed.), *1. Dil ve Edebiyat Kongresi*, Konya, Aybil Yayınevi, 326-337.
- Doğanay, A. (2006). *Değerler eğitimi*. Cemil Öztürk (Ed.). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcı Bir Yaklaşım. Ankara, Pegem A Yayıncılık, (2), 255-286.
- Erçelik, H. (2019). *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum setinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Güvenç, B. (2019). *İnsan ve kültür* (6. Baskı). İstanbul, Boyut Yayınları.

- Kaliyeva, A. (2015). *Türkçe ve İngilizce ders kitaplarında değerler eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karakuş, O. (2018). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerde değer aktarımı referanslarının yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1996). *Açıklamalı sosyoloji sözlüğü*. İzmir, Saray Kitabevi.
- Komisyon (2020a). *Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı A1*. Bişkek: KTMÜ Yayını.
- Komisyon (2020b). *Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı A2*. Bişkek: KTMÜ Yayını.
- Komisyon (2020c). *Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı B1*. Bişkek: KTMÜ Yayını.
- Komisyon (2020d). *Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı B2*. Bişkek: KTMÜ Yayını.
- Komisyon (2020e). *Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı C1*. Bişkek: KTMÜ Yayını.
- MEB. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara, MEB Yayını.
- Mehmedoğlu, A. U. (2007). Üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık. *Değerler ve Eğitimi* (Edt: R. Kaymakcan vd.). İstanbul: DEM/Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Semerci, N. (2004). İlköğretim (1-5. sınıf) matematik ders kitaplarının genel bir değerlendirmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 1-5.
- Şişman, M. (1994). *Örgüt kültürü*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.
- Tanyol, C. (1960). *Sosyal ahlâk/lâik ahlâka giriş*. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını.
- Tapan, N. (1990). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür bağlamının değerlendirilmesi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 7, 55-68.
- Tay, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 209-225.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.